

Liikettä kehitykseen – kehitystä liikkeeseen

Kutana-group Tansaniassa 21.11.-8.12.2014.

Haave Kilimanjarosta

Lähtökohta voi olla unelma Afrikan korkeimman vuoren – legendaarisen Mount Kilimanjaron – valloituksesta. Upeista maisemista ja ”Avaran luonnon” eläimistä on meistä moni haaveillut ehkä koko elämänsä ajan. Näin minäkin perustelin itselleni matkaa, jonka konkretisoi toinen haaveilija eli kuusikymppisiään viime marraskuussa viettänyt Aikuisurheiluliiton toiminnanjohtaja Vesa Lappalainen. Hän teki haaveesta totta ottamalla yhteyttä LiiKe ry:n toiminnanjohtajaan Ari Koivuun, joka innostui asiasta ja räätälöi Kutana-groupille (Tavataan swahiliksi) ainutlaatuisen reissun, jonka voi kuka tahansa kokea taas tänä vuonna (linkki matkaohjelmaan ja videoon

<https://plus.google.com/u/0/109062739340224838402/posts/Nf5p3kYHrDx?pid=6094159629434884466&oid=109062739340224838402>).

Kokemuksia ja peilauksia

Kilimanjaro on oman juttunsa ansainnut, joten tässä kerron kaikesta muusta – ehkä eniten kokemuksistani ja tulkinnoistani koskien tätä unohtumatonta matkaa, liikunnan kehitysyhteistyötä ja ehkä kehityötä yleisemminkin. Afrikka muuttaa ihmistä, tai ainakin käsityksiämme itsestämme eli meistä suomalaisista ja meidän kulttuuristamme ja historiastamme. Tansanian matka olkoon peili ajatuksilleni, sillä lyhyen retkemme perusteella en tietenkään voi väittää olevani mikään Afrikan tai Tansanian tuntija.

Poikasena luin kaikki Tarzan-kirjat, joiden kirjoittaja Edgar Rice Burroughs oli muuten vielä huonompi Afrikan tuntija kuin minä – hän ei itse koskaan käynyt Afrikassa. Vakuuttavasti hän kuitenkin kuvasi Afrikan luontoa, eläimiä ja varsinkin ihmisapinoita. Kaunokirjailija tosin osasi kirjoittaa Marsistakin, vaikka sielläkään hän ei tietääkseni koskaan käynyt. 1960-luvulla jo tiesimme, että suuri osa kirjojen jutuista oli hölynpölyä, mutta se ei estänyt nuoria miehiä vielä myöhemminkin samaistumasta Tarzaniin, kuten 1990-luvulla tekemässäni tutkimuksessa liikunnanopiskelijamiehistä totesin (Tiihonen 1996). Vapaus ja luonto kiehtoivat 1970-luvullakin syntyneitä nuoria. Ehkä myös se toveruus, joka Tarzanin ja apinoiden – erilaisten, mutta silti niin samanlaisten – kanssa kirjoissa syntyi.

Kutana-groupin tarzanit Jari, Arto, Vesa ja Ari Tarangiren luonnonpuiston loungella.

Kutana-matkallakin syntyi läheistä ystävyyttä ja kaveruutta sekä koko 16 hengen ryhmän kesken että meidän neljän matkalle osallistuneen miehen kanssa. Oletan, että jonkinmoista toveruutta syntyi myös Itajan kylän asukkaisiin, joiden luona asuimme ja opettajiin, joille opetimme liikuntaa. Myös Kilimanjaron oppaiden kanssa pääsimme aika läheiseen kanssakäymiseen kuuden päivän intensiivisen matkan aikana. Tavallisella turistireissullahan tällaista ei tapahtu eikä sellaista yleensä edes toivo. Tarzaneita, janeja ja jos ei Cheetah, niin ainakin Pumba, oli porukassamme. Jokainen löysi oman roolinsa niin pelikentillä, rakennusten korjauksissa, vuoren rinteillä kuin Dar es Salaamin suurkaupungissakin. Leijonakuningas olikin Tarzania läheisempi kulttuurisesti tunnistettava viite sekä meille suomalaisille että tansanialaisille. "Hakuna matata" oli siellä ihan oikeaa kieltä. Ja kävimmehän maisemakohteessa, jota paikalliset kehuivat samaksi, joka oli elokuvan maiseman esikuvana. En yhtään epäilisi...

Kirjoittaja "Leijonakuninkaan kuvauspaikalla" Kinyamwendan kyläkoulun opettajien kanssa Rift Valleyn reunalla.

Afrikan luonto eli ihmisen alkukoto herätti monenmoisia ajatuksia, joita ei Suomessa oikeastaan tule ajatelleeksi. Täällä ei tule mieleen miettiä ihmisen evoluutiota kovin konkreettisesti. Jo lentokoneessa törmäsin tansanialaiseen tutkijaan, joka oli menossa perustamaan museota paikkaan, josta on löydetty vanhin ihmisen jalanjälki. Monta kertaa matkan aikana mietinkin eri teorioita siitä, miten ihmisestä tuli ihminen. Eräs liikuntaihmissä kiinnostava teoriahan lähtee siitä, että ihminen kehittyi karvattomana hyväksi kestävyysjuoksijaksi, joka ryhmätoiminnan avulla kykeni saamaan juoksemalla kiinni nopeimmatkin antiloopit.

Kyseinen tutkija oli opiskellut jenkeissä ja asui nyt Kanadassa eikä olisi suurin surminkaan muuttanut pysyvästi Tansaniaan, koska lapset eivät hänen mukaansa saa siellä kunnon opetusta. Miksi meillä luonnon puolesta epäedullisessa pohjolassa pärjätään ja miksei täällä paratiisin puutarhassa kyetä nyt edes lapsia kouluttamaan, mietin itsekseni aika monta kertaa matkan aikana. Luulen, että kehitysyhteistyötä tekevät ihmiset ovat joutuneet pohtimaan samaa lukuisia kertoja. Afrikasta olemme saaneet alkumme, mutta miksi kehitys on tapahtunut muualla? Helppoja vastauksia ei ole ja vaikeitakin on varmasti mietitty viisaiden toimesta, mutta blogissa lienee tavallisenkin havukka-ahon ajattelijan lupa ajatella korkeampia aatoksia.

Apinanleipapuu on uskomattoman hieno luontokappale, jota jaksaa ihailla...

... ja Afrikan aurinko laskee mystisesti, vaikkakin häkellyttävän nopeasti. Ja sitten on pimeää jo seitsemältä.

Liikettä kehitykseen

Se oli muuten toimittamani kirjasen nimi vuonna 1988, kun suomalaiset aloittivat liikunnan kehitysyhteistyötä Tansanian kanssa ensimmäisen kerran. Opiskelijoiden Liikuntaliitto, jossa toimin tuolloin

tutkimus- ja koulutussihteerinä, keräsi varusteita ja toimitti tuon julkaisun, jonka tarkoituksena oli pohtia kehitysyhteistyön edellytyksiä. Valitettavasti kirjanen on matkan varrella minultakin kadonnut, joten kovin tarkasti en sen sisältöä muista. Kannessa oli kuitenkin grafiikkakuva, jossa tumma hahmo heitti keihästä. Ehkä siinä oli jokin yhteys suomalaisten ja afrikkalaisten välillä rakennettuna?

Peruskysymystä eli sitä, minkälaista kehitysyhteistyön pitäisi olla, ollakseen tehokasta, kirjasessa kyllä pohdiittin. Eikä varmaan suotta, koska heti tuon jälkeen aloitettu liikunnan kehitysyhteistyön ensimmäinen vaihe tyrehtyi alun innostuksen jälkeen jonkinmoiseen epäonnistumiseen. Mtwarassa toiminta, mutta myös toimitetut materiaalit rakennuksineen ja koneineen, ei jaksanut kannatella paikallista kehitystä toivotulla tavalla. En tiedä, mitkä kaikki tekijät asiassa vaikuttivat, mutta yhteinen näkemys suomalaisilla on ollut, ettei kaikki mennyt ihan putkeen.

Sen sijaan tämä rakennus kyllä valmistuu, siitä Kutana-group pitää huolen...

Kannettu vesi ei kaivossa pysy, ja muita kyynisiä väittämiä

Tätä suomalaista sanontaa on aika usein käytetty tavalla, jolla perustellaan kyynistä elämänsenetta monenlaiseen kehittämiseen. Syrjäytyneitä ei kannata "hyysätä" eikä afrikkalaisia auttaa, jos he eivät opi auttamaan itseään. Näinhän ajattelu menee. Vaikka pidänkin lausahdusta epä-älyllisenä, niin pointti on kuitenkin juuri tuossa lauseeni lopussa – entä jos me auttaisimmekin avun kohteita auttamaan itseään? Ja entä jos emme ole osanneet tehdä juuri tätä asiaa oikein siellä missä yritämme saada kehitystä aikaiseksi? Vertailen seuraavasti tansaniaista ja suomalaista kulttuuria ennen ja nyt, jotta näkisimme erot ja yhtäläisyydet kulttuureissamme.

Tansaniaaista veden kantoa – ei kuitenkaan kaivosta, vaan lammesta.

Otan ensin esimerkin Suomesta, että ymmärtäisimme asian vaikeuden ja monipuolisuuden. Vanhustyössä on pitkään puhuttu kuntouttavasta työotteesta. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että ikäihmiset pakotetaan (heitä kannustetaan ja motivoidaan erilaisin menetelmin) tekemään itse asioita, joissa heitä on ennen autettu. Helppoa kuin heinänteko, sanoo toinen sananlasku. Mutta eipäs olekaan. Eivät kaikki vanhuset itse tätä tahdo; he haluavat apua ja hoitamista. Hoitajille auttamatta jättäminen on, jos mahdollista, vieläkin vaikeampaa – se hän on melkein ammattikutsumuksen vastaista. Lääkärit taas joutuvat vastaamaan turvallisuudesta, joten fyysisesti aktiivinen muistisairas on parempi turruttaa lääkkeillä kuin päästää liikkumaan vapaasti ympäri palvelutaloa. Ja jos joku henkilökunnasta on opetellut vaikkapa taidelähtöisiä tai leikkiin ja liikuntaan liittyviä taitoja aktivoitakseen ikäihmisiä, niin ainakin joku hoitajista kokee sellaiset asiat hankalina joko omaan osaamattomuuteensa tai ”perushoitoon” vedoten. Enkä ole tässä vielä maininnut sanaakaan vanhusten läheisistä...

Yhteys Afrikkaan on omassa mielessäni selvä: ongelmana on toimijuuden puute. Toimijuudellahan tarkoitetaan sitä, että ihmiset ja ihmisryhmät haluavat, osaavat, kykenevät jne. vaikuttamaan omaan ja toisten elämään positiivisesti – he ovat aktiivisia. On myös väitetty, että meidän länsimainen hyvinvointivaltiomme on nykymuodossaan tätä ihmisten omaa aktiivisuutta ja toimijuutta lamaannuttavaa. Vaaditaan etuusia, mutta ei tartuta itse töihin. Lehdistä olemme lukeneet nuorista, joilla voi olla monta tutkintoa, muttei minkäänlaista halua tai kykyä tehdä palkkatyötä. Tätä keskustelua on käyty jo pitkään mm. Englannissa, Hollannissa ja Suomessakin.

Ero Tansaniaan on tietysti selvä, mutta perusjuttu on sama: itse kohtasin Tansaniassa erittäin vahvaa toimijuuden puutetta. Kun Itajan kylän koulurakennukset olivat jääneet kesken, kun korjattiin pulpetteja tai kun opetettiin liikuntaa, niin tekemättömyyttä ja osaamattomuutta selitettiin paikallisten toimesta kovin herkästi muiden syyksi – usein se oli hallitus tai korruptio. Ne varmasti ovatkin (olleet) syyllisiä, mutta kyllä minä ihmettelin, mihin tarvittiin hallitusta, kun asiat olisi voinut hoitaa kuntoon paikallisella yhteistyöllä ja perinteisillä talkoilla ja aika vähillä resursseilla.

Näkykö tässä kuvassa rohkeuden puutetta??

Ja tässä on se yhteinen pointti; me suomalaisetkin olimme venäläisten mielestä vielä 1800-luvulla niin oppimattomia ja uppiniskaisia, ettei meitä edes kannattanut ottaa suoraan Venäjän hallintoalamaisiksi. Ja rehellisyyden nimissä on varmaan sanottavakin, että suomalaisuus sellaisena kuin me sen tunnemme alkoi kehittyä vasta 1800-luvun loppupuolella. Koulutuksen merkitystä ei voi aliarvioida, mutta ehkä vielä suurempi merkitys oli sillä, että kansalais- ja vapaaehtoistoiminta mm. urheiluseuroina, ompeluseuroina ja raittiusseuroina sai aikaan paikallista yhteistoimintaa ja toisten tukemista. Tavoitteita asetettiin ruohonjuuritasolla eikä apua aina huudettu ylhäältä päin, vaan mentiin talkoisiin ja kehityttiin yhdessä. Joku kävi hankkimassa tietoa vaikkapa kestävyysjuoksusta ja opetti sen muille ilmaiseksi. Kun oltiin samassa seurassa, jossa opittiin luottamaan toisiimme, tunnettiin vertaisuutta, opittiin vastavuoroisuuden ja osallisuuden säännöt. Tätä kuvataan nykyään termillä sosiaalinen pääoma.

Me emme sitä näe ellemmme vertaa itseämme ruotsalaisiin tai jopa suomenruotsalaisiin, joilla on vielä enemmän tuota pääomaa kuin meillä. Pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden hyvyys ei olekaan valtion ominaisuus, vaan aktiivisen kansalaisyhteiskunnan ansiota. Yhdistysten ja vapaaehtoisorganisaatioiden maassa opimme luottamaan toisiimme yksilöinä ja yhteisöinä, joten luotamme myös poliisiin, verotukseen ja yleensä hallintoon eli asioihin, joihin esimerkiksi itärajamme takana ei ole opittu luottamaan. Ensiarvoisen tärkeää oli sekin, että sisällissodan jälkeen jakautunut urheiluliike oppi lopulta kilpailemaan ja toimimaan yhdessä. Suomeen ajatus kansalaisyhteiskunnasta ja vapaaehtoistoiminnasta tuli muista maista – niin muuten myös paperi- ja metalliteollisuuden osaaminen. Joten ainakin Suomessa ”kannettu vesi” pysyi kaivossa ja muutti maan hedelmälliseksi uuden oppimiselle.

Asuntolan rakentamisessa tansanialaiset ja suomalaiset tekivät työtä rintarinnan. Jälkeä syntyi.

Mutta palataanpa Tansaniaan. Maassa, jolla on siirtomaahistoria ja eräänlainen presidenttijohtoinen sosialistinen yksipuoluejärjestelmä taustanaan, ei aktiivista ja avointa kansalaisyhteiskuntaa ole voinut kehittyä. Se näkyy paikallistasolla, mutta se näkyy myös yksittäisten ihmisten kyvyttömyydessä tarttua asioihin tavoitteellisesti. Itajan koulussa, jossa vierailimme, oppimistulokset olivat (erittäin) huonoja, vaikka ilmapiiri opettajien, oppilaiden ja kylän merkkihenkilöiden välillä näytti avoimelta ja välittömältä. Opettajat tuntuivat innostuneilta ja oppilailla näytti olevan hyvä henki.

Silti kaikki koulurakennukset olivat jääneet kesken – seinät ja katto olivat paikoillaan, mutta opetusvälineet ja esimerkiksi pulpetit puuttuivat melkein joka luokasta. Syyksi kerrottiin korruptio eli joku taho oli vienyt välistä rahat, jotka oli tarkoitettu näihin resursseihin. Tuo oli varmasti tottakin, sillä vuoden 2014 aikana mm. pää- ja valtionvarainministeri olivat joutuneet eroamaan suuren korruptioskandaalin takia. Mutta korruptio ei selittänyt sitä, etteivät oppilaat tai opettajat osanneet tarttua toimeen, kun aloimme korjata Liike ry:n tuomia rikkinäisiä pulpetteja. Vikaa oli tosin meissäkin, kun emme aktiivisemmin ottaneet heita mukaan, mutta suomalaisten olisi kyllä ollut vaikea olla sivusta seuraajana vastaavassa tilanteessa.

Suomalaiset korjaushommissa...

Toinen esimerkkini löytyy liikunnanopettajista tai opettajista, jotka opettivat myös liikuntaa, joille opetimme yleisurheilun ja lentopallon alkeita. Nyt kohtasimme innokkaan ja oppivaisen joukon, joka ei kuitenkaan osannut yhtään lentopallolyöntiä eivätkä yksinkertaiset loikat tai koordinaatiojuoksut onnistuneet lainkaan. Lappalaisen Vesa, 60-v., ja minä 54-v., voitimme nuo nuoret, erittäin kimmoiset miehet ja naiset helposti moniloikissa. Miten tämän voi selittää?

Tässä yritän selittää, miten loikitaan pitkälle ja rytmikkäästi...

Suomessa lähes jokainen on oppinut samat asiat joko koulussa tai urheiluseurassa. Voimme selittää asian siis järjestelmämme paremmuudella, hyvillä opettajilla ja valmentajilla. Mutta minä muistan hyvin, että opettelin hiihtotekniikat ja esimerkiksi lentopallolyönnit aivan itse käyttäen sen aikaisia oppaita ja matkimalla isompia. Kun Itajan kylässäkin oli televisioita, myytiin matkapuhelin liittymiä, nettiyhteys toimi ja koulun kirjastossakin oli aika hyvä valikoima, niin tietoa olisi luullut olevan. Lentopallokenttä ja yleisurheiluun sopiva kenttäkin oli ja vaikka välineistä oli pulaa, niin jonkinlainen pallo varmasti koulullakin oli ja loikkia vartenhan ei tarvita mitään välineitä.

Kyse on siis jostakin muusta, joka konkretisoitui aikanaan myös silloin, kun Suomestakin vietiin koneita ja muita tavaroita kehitysmaihiin. Jonkinlainen opittu avuttomuus käyttää ja huoltaa tavaroita oli vallalla. Tämä ei muuten ole minullekaan ihan tuntematon kulttuuri, koska meillä Itä-Suomessa oli vielä 1960-luvulla samanlaista mentaliteettia mm. maatalouskoneiden suhteen. Ne saattoivat jäädä ruostumaan siihen paikkaan, mihin ne vaikkapa heinätöiden jälkeen jäivät. Seuraavana vuonna sitten kovasti ihmeteltiin, kun koneet eivät toimineet.

Ei tämä niin kaukaa haettua ole...

Liikuntataitojen opettelun suhteen selitys on saman suuntainen: jos taidon oppimisella ei ole merkitystä arjessa, niin se ei synnytä toimijuutta. Eihän loikkataitoja tietysti Suomessakaan tarvita muualla kuin urheillessa, kun ei enää tarvitse puolukkareissulla hypätä ojien yli. Konkreettiseksi taidon tarvitsemisen tekee kilpailu, vertailu tai jokin muu syy taidon kehittämiseen. Tansaniassa ei ole suomalaista kilpaurheilujärjestelmää, joka tuottaa tuhansia kilpailun ja vertailun paikkoja sadoille tuhansille nuorille ja aikuisille vuosittain. Abstrakti taito muuttuu konkreettiseksi ja kulttuurisesti merkitykselliseksi. Erityisen tärkeää on, että tuo sinänsä tarpeeton taito, kuten vaikkapa keihäänheitto, on jostakin syystä muuttunut kulttuurisesti arvostetuksi jutuksi ainakin joillekin muille ihmisille täällä Suomessa.

Tansaniassa pelataan jalkapalloa ja tytöt myös netballia, joten niissä lajeissa lienee myös taidon kehittämiseen tarvittavaa kulttuurista pohjaa. Ja vaikka jalkapalloilija itse olenkin, niin luulen, että jalkapallo

ei ole laji, jonka kautta opittaisiin parhaalla mahdollisella tavalla pitkäjänteistä valmentautumista. Lentopallon lyönnit oppii aika helposti – jo toisena päivänä pelasimme paikallisten kanssa ihan kohtuullista peliä. Loikkien koordinaation oppiminen parantaa hyppytuloksia silmissä, mutta täytyy osata todella hyvin jalkapalloa, jotta tuntee olevansa yksilönä hyvä ja näkee kehittymisensä. Mekin pelasimme iäkkäällä sekajoukkueella ihan kohtuullisen tasaisen matsin paikallista nuorten miesten joukkuetta vastaan.

Ari oli kingi netball-kentälläkin. Pelaaminenkin vaatii tietynlaista rohkeutta (epä)onnistua ja ottaa vastuu omasta tekemisestään.

Kyse ei kuitenkaan ole lajien eroista, vaan siitä, että kulttuurissa pitäisi olla yhteisiä tavoitteita, joiden saavuttamisesta myös yhteisöllisesti palkitaan. Ja tuon harjoittelun tai opetteluun aikana pitäisi syntyä kannustavaa yhteisöllisyyttä ja tietynlaista ryhmän sisäistä kehittymiskulttuuria. Tämänhän me 1900-luvun loppupuolella ja 2000-luvun alkupuolella Suomessa eläneet tunnemme jo varsin hyvin, mutta toisin oli sata vuotta sitten eikä vielä 50 vuotta sittenkään maaseudulla urheilua oikein ymmärretty. Isääni pidettiin maalaiskylässä vähän outona, kun hän hiihti kilpaa ja opetti vielä lapsetkin sellaiseen turhuuteen. Kun sitten 1970-luvulla raivattiin kylälle lentopallokenttä, niin melkein kaikki kuitenkin tulivat pelaamaan tai ainakin katsomaan.

Ja jottei nyt oltaisi liian kaukana suomalaisen ja tansanialaisen todellisuuden välillä, niin meillä on taas sama ongelma liikkumattomuuden ja koululiikunnan suhteen kuin on Tansaniassa. Ne lapset ja nuoret, jotka eivät löydä paikkaansa urheiluseurasta, tuntuvat syrjäytyvän myös koululiikunnasta. Kun urheilun on syrjäyttänyt jokin E-urheilu tai vastaava nykymaailmassa merkityksellinen tekeminen. Liikuntakulttuurin pitäisi olla sellainen, että siinä syntyy merkityksellisiä kokemuksia ja osaamista, jota (ala)kulttuurissa arvostetaan. Kyse ei kuitenkaan ole vain siitä, että liikunnan tai urheilun pitäisi olla ”kivaa” tai elämyksiä tarjoavaa, kuten Suomessa yleisesti ajatellaan.

Tansaniassahan näytti siltä, että oppilailla ja opettajilla oli ihan kivaa liikkeessä ja pelatessa, mutta se ei johtanut oppimiseen. Itsensä kehittämistä, yhteisöllisyyden rakentamisesta ja toimijuuden

vahvistamisesta pitäisi tulla se kiva juttu liikunnassa ja urheilussa – ei pelkkä nautinto nautinnon itsensä vuoksi. Tämähän me liikkujat ja urheilijat tiedämme, vaikka olemmekin tulleet niille sokeiksi.

Iloisia tansanialaisnuoria, mutta oppivatko he koulussa ja liikuntatunneilla?

Mitä liikuntasosiologi tekisi Tansaniassa?

Suomalaista yhteiskuntaa tai teknologiaa emme voi viedä muualle, mutta voimme viedä tai ainakin tukea pieniä, mutta tärkeitä asioita, jotka kehittävät yksilöitä ja yhteisöjä kulttuureista riippumatta. Yhteisten tavoitteiden asettaminen ja niiden saavuttamisen tukeminen sekä Tansaniassa että Suomesta käsin. Tämä voisi olla vaikkapa Itajan koulun luokkien tai erikseen muodostettujen tasaveroisten ryhmien kannustaminen kehittymään vaikkapa vain moniloikissa. Ryhmiltä otetaan pohjatulokset, annetaan ohjeita harjoitteluun ja toisten kannustamiseen ja asetetaan tavoitteeksi parantaa ryhmän tulosta vaikkapa lukukauden aikana. Ryhmät voivat kilpailla keskenään siitä, mikä ryhmä parantaa eniten keskiarvoaan. Me suomalaiset voimme lähettää oppaita, kannustaa viesteillä ja voimme palkita parhaat ryhmät.

Muodostetaan ryhmät, asetetaan tavoitteet, aletaan harjoitella, kannustetaan, arvioidaan ja palkitaan...

Tuntuu pieneltä, mutta pieniä askelia oppiminen ja yhteisen tekemisen merkityksen ymmärtäminen vaatiikin. Tuo pieni prosessi voi opettaa uskallusta yrittää ja tavoitella, se opettaa harjoittelemaan säännöllisesti ja ottamaan vastuuta itsestä ja toisista. Ja jotta ei tuntuisi, että tämä on aivan harhaista, niin voin sanoa, että aivan samalla tavalla joudumme Suomessakin tukemaan syrjäytymisvaarassa olevia yläkouluikäisiä nuoria. Varsinkin poikia pitää rohkaista valtavasti, jotta he edes uskaltaisivat yrittää mitään, missä eivät ole hyviä. Ja hyviähän he eivät ole missään. Mutta kun he huomaavat, että heidän tekemisensä merkitsee joillekin muille edes jotain, niin kehitystä voi tapahtua ja tapahtuu. Siksi erilainen kummitoiminta on ollut niin toimivaa kehitysyhteistyötäkin. Kun joku jossakin pitää minun tekemistäni tärkeänä, niin minä saan voimaa kehittymiseen...

Tästäkin hienosti laulaneesta ryhmästä voi tulla lääkäreitä, jalkapalloilijoita, kuvataiteilijoita...

